niliste leiduste vastu. Polüfooniline aluspõhi, tihe, kuid läbipaistev, tugev harmooniline element, osaliselt rahvuslik ilme ja tunduva individuaalse noodiga selgepiiriline arhitektoonika, ohjeldatud tüübilisest saarlase tüsedusest ja monumentaalsest rahust, — need on S. produktsiooni põhijooni.

Looming 1924, lk. 463 j. (L. Neuman); Post. 1920, nr. 200 (R. Kull); Pvl. 1920, nr. 171. *J. A.*

SÜDDA, Peeter, rahvaluule koguja, sünd. 20. II 1830 Kihelkonna klk. Atla v. Tammiku talus, õppis aa. 1842—46 oma koduklk.-koolis, sai a. 1847 Anseküla klk. Tirimetsa külakooli õpetajaks ja a. pärast sama klk. köstriks ja klk.-kooli õpetajaks, kust ta a. 1867 siirdus Kärlasse samadele ametikohtadele. Oma ameti kõrval võttis ta osa seltskondlikust tegevusest, juhatas laulukoore ja asutas a. 1881 Kärlas mängukoori; ka oli ta mitu a. tegev Kuresaare ajalehe »Saarlase« toimetuses. S. suri 27. XII 1892 Kärlas. — Laiemalt on S. nimi saanud tuttavaks tema raamatu »Suur-Tõll, Saaremaa vägimees« (Kuresaare, 1883, II tr. Tallinna, 1889, III tr. Tall., 1911) kaudu, mis sisaldab 15 juttu Suurest Tõllust ja 2 juttu noorest Tõllust; need osutuvad 20 a. jooksul S. ja ta kaastööliste kogutud katkendeiks, mida autor on püüdnud liita. Noore Tõllu kohta toob S. esimesena teateid Raamatu lõpus leidub peale Tõllusse puutuva materjali veel 2 muud Saaremaa muistendit.

V. Reiman, Kivid ja killud I (1907), lk. 52 j.; Hermann, E. kirj. ajal., lk. 522; Post. 1890, nr. 17 (V. Reiman). *J. I.*

SÕRD (Sõerd), Aleksander, eesti ärkamisaja tegelane, sünd. 5. IV 1858 Pärnus ehitusmeistri pojana, õppis aa. 1878—84 Tartu ülikoolis usuteadust, siis Peterburi ülikoolis õigusteadust, kus aga silmanärvide haigestumise tõttu oli sunnitud õppimise katkestama. Hiljemini elas ta Pärnus eraadvokaadina ja suri 1. XI 1902 Viljandis. — Juba gümnaasiumiõpilasena ja noore üliõpilasena võttis S. agaralt osa »Endla« seltsi asutamisest ja tegevusest viimase algjärgul, samuti Pärnu põllumeeste-seltsi elust. Tartus oli ta agaraks tegelaseks E. Kirjameeste Seltsis, olles mõnd aega selle kirjatoimetajaks, ja E. Aleksandri kooli komiteedes. Jakobson'i truu poolehoidjana etendas ta oma agitaatorliku iseloomuga suurt osa ärkamisaja radikalismi ideede propageerijana, pidades hulga kõnesid eesti seltsides Tartus, Viljandis ja Pärnus ning esinedes maalgi ja olles samal ajal »Sakala« agaraks kaastööliseks. Eriti suurt osa etendas S. Aleksandri kooli komiteedes 1883. a. J. Hurda (vt) vastasrinna organiseerijana.

Alb. acad. 10423; J. Johanson-Pärnalt Tallinnast j. m. saadud andmed. *H. Kr.*

SYLVESTER STODEWESCHER, vt. **SILVESTER STODEWESCHER.**

T.

TALLGREN, Aarne Michaël, muinasteadlane, sünd. 8. II 1885 ukj. Soomes Ruovesi klk. kirikuõpetaja pojana, õppis aa. 1903—05 Helsingi ülikoolis, saades a. 1905 filos. kandidaadi astme, ja omandas a. 1914 *dr. phil.* astme väitekirjaga »Die Kupfer- und Bronzezeit in Nord- und Ostrussland I« (Suomen Muinaismuistoyhdistyksen Aikakauskirja XXV, a. 1911). Aa. 1907 13 toimis T. õpetajana ja oli alates a. 1906 Soome Rahvusmuuseumi amanuensiks. Aa. 1910—19 on ta toimetanud ajakirja »Kotiseutu« ja alates a. 1919 ajak. »Suomen Museo«; on 1909. a. alates Soome kodu-uurimise kesktoimkonna liige. A. 1919 sai ta uurali-altai arheoloogia dotsendiks Helsingi ülikoolis, oli aa. 1920—23 Eesti ja põhjamaade muinasteaduse professor Tartu ülikoolis ja sai a. 1923 arheoloogiaprofessoriks Helsingi ülikoolis. T. on käinud uurimisteekonnil Skandinaavias, Inglis- ja Prantsusmaal (1906, 1908), Venemaal ja Siberis (1908, 1909, 1915, 1917, 1924, 1925, 1927), Kesk-Euroopas ja Doonau-mail (1922). Ta on avaldanud rea töid eriti Soome, Ida-Euroopa ja Põhja-Aasia muinasajast, milledest suuremaina peale ülaltsiteeritud väitekirja mainitagu: *Collection Zaoussaïlov au Musée Historique de Finlande*, I—II (Helsingi, 1916—18), *Collection Tovostine des antiquités préhistoriques de Minoussinsk* (*ibid.*, 1917), *L'époque dite d'Ananino dans la Russie orientale* (SMY. Aikakausk. XXXI, a. 1919), *L'âge du cuivre dans la Russie centrale* (*ibid.* XXXII, a. 1922), Suomen arkeologinen bibliografia (*ibid.* XXVII, 1916), Suomen esihistorialliset ja ajaltaan epämääräiset kiinteät muinaisjäännökset (Hels., 1918), Euroopa muinasaeg . . . (Tartu, 1927). A.-st 1926 toimetab T. ajakirja *Eurasia Septentrionalis Antiqua*, milles on m. s. a. 1926 avaldanud veel ühe suurema töö. *La Pontide préscytique après l'introduction des metaux.* Praegusel ajal on T. Ida-Euroopa muinasaja mitmekülgseimaid ja parimaid tundjaid. — T. tegevus Eestis oli viljakas ja mitmekülgne. Ta organiseeris Tartu ülikoolis muinasteaduse kabineti omal alal uurimistöö keskusena, lõi aluse ajakohasele muuseumikorraldusele Eestis ja